

## POSTANOWIENIE

Dnia 18 stycznia 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Tomasz Artymiuk (przewodniczący)

SSN Marek Pietruszyński

SSN Andrzej Stępka (sprawozdawca)

Protokolant Łukasz Biernacki

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Roberta Tarsalewskiego  
w sprawie **M. D.**

skazanego z art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 148 § 2 pkt 1 k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie w dniu 18 stycznia 2022 r.,

kasacji wniesionej przez Prokuratora Generalnego na niekorzyść

od postanowienia Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 30 lipca 2019 r., sygn. akt II AKa [X.],

utrzymującego w mocy postanowienie Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 16 lipca 2019 r., sygn. akt II AKa [...],

**I. uchyla zaskarżone postanowienie oraz utrzymane nim w mocy postanowienie Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 16 lipca 2019 r., sygn. akt II AKa [...], a kosztami postępowania kasacyjnego obciąża Skarb Państwa;**

**II zasądza od Skarbu Państwa na rzecz adw. S. K., Kancelaria Adwokacka w P., kwotę 738 zł (słownie: siedemset trzydzieści osiem złotych) w tym 23% VAT, za obronę skazanego z urzędu w postępowaniu kasacyjnym oraz kwotę 573,36 zł (słownie: pięćset siedemdziesiąt trzy złote i 36/100 groszy) tytułem zwrotu kosztów dojazdu do Sądu Najwyższego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 15 kwietnia 2019 r., sygn. akt XXI K (...), Sąd Okręgowy w K. uznał M. D. za winnego popełnienia czynu z art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 148 § 2 pkt 1 k.k. - i za to na mocy art. 14 § 1 k.k. w zw. z art. 148 § 2 pkt 1 k.k., przy zastosowaniu art. 60 § 2 i § 6 pkt 1 k.k., skazał go na karę 8 lat pozbawienia wolności.

Wyrok ten został zaskarżony apelacją przez obrońcę M.D. oraz przez oskarżyciela publicznego na niekorzyść oskarżonego, w części dotyczącej orzeczenia o karze. Apelację w imieniu Prokuratora Rejonowego w P. sporządził asesor tamtejszej Prokuratury, któremu Prokurator Generalny powierzył na podstawie art. 173 § 1 ustawy z dnia 28 stycznia 2016 r. Prawo o prokuraturze (Dz. U. z 2019 r., poz. 740 j.t.), na czas określony, wykonywanie czynności prokuratorskich.

Sporządzony środek odwoławczy został zaaprobowany przez bezpośredniego przełożonego autora apelacji, stosownie do treści art. 173 § 2 w/w ustawy. W dniu 10 czerwca 2019 r. apelacja została złożona w Biurze Podawczym Sądu Okręgowego w K., a na mocy zarządzenia Przewodniczącego właściwego Wydziału tego Sądu z dnia 25 czerwca 2019 r., Prokuratora Rejonowa w P. została zawiadomiona o jej przyjęciu. Po przedłożeniu akt sprawy wraz z apelacjami, postanowieniem z dnia 16 lipca 2019 r., sygn. akt II AKa (...), Sąd Apelacyjny w (...), działając na podstawie art. 430 § 1 k.p.k. w zw. z art. 429 § 1 k.p.k., pozostawił apelację sporządzoną przez asesora Prokuratury Rejonowej w P. bez rozpoznania. W uzasadnieniu Sąd podniósł, że asesor, który sporządził apelację, nie prowadził w przedmiotowej sprawie postępowania przygotowawczego, w związku z czym wobec treści przepisu art. 173 § 1 pkt 1 ustawy Prawo o prokuraturze, był osobą nieuprawnioną do wniesienia środka odwoławczego.

Zażalenie na to postanowienie wniósł Prokurator Rejonowy w P., zarzucając obrazę art. 173 § 1 w/w ustawy oraz art. 430 § 1 k.p.k. w zw. z art. 429 § 1 k.p.k. i art. 120 k.p.k. Po rozpoznaniu zażalenia Sąd Apelacyjny w (...) (w innym składzie) postanowieniem z dnia 30 lipca 2019 r., sygn. akt II AKa (X.), utrzymał w mocy zaskarżone orzeczenie, podtrzymując w całości stanowisko Sądu orzekającego w pierwszej instancji.

Kasację od postanowienia Sądu odwoławczego wniósł na podstawie art. 521 § 1 k.p.k. na niekorzyść skazanego Prokurator Generalny, który zarzucił rażące

i mające istotny wpływ na treść postanowienia naruszenie przepisów prawa procesowego - art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 94 § 1 pkt 5 k.p.k. i art. 98 § 1 k.p.k. w zw. z art. 458 k.p.k., polegające na przeprowadzeniu nienależytej kontroli odwoławczej zarzutów dotyczących obrazy:

- art. 173 § 1 i 2 ustawy z dnia 28 stycznia 2016 r. Prawo o prokuraturze (Dz. U. z 2019 r., poz. 740 j.t.), poprzez niezasadne przyjęcie, że asesor prokuratury nie może sporządzić apelacji od wyroku sądu okręgowego w sprawie, w której nie prowadził postępowania przygotowawczego, podczas gdy właściwa interpretacja tego przepisu wskazuje, iż zakaz udziału w postępowaniu przed sądem okręgowym oraz sądem apelacyjnym nie obejmuje zakazu sporządzania przez asesora prokuratury środka odwoławczego od orzeczenia sądu okręgowego;

- art. 120 § 1 k.p.k. w zw. z art. 429 § 1 k.p.k. i art. 430 § 1 k.p.k. poprzez zaniechanie wezwania Prokuratora Rejonowego w P. do usunięcia w terminie 7 dni braku formalnego poprzez złożenie stosownego podpisu pod apelacją oskarżyciela publicznego wniesioną na niekorzyść M. D. od wyroku Sądu Okręgowego w K. z dnia 15 kwietnia 2019 r., o sygn. XXI K (...) - co doprowadziło do utrzymania w mocy niezasadnego postanowienia Sądu I instancji o pozostawieniu wskazanej apelacji bez rozpoznania, jako wniesionej przez osobę nieuprawnioną.

W konkluzji Prokurator Generalny wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia oraz utrzymanie nim w mocy postanowienia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.

Dodatkowo należy stwierdzić, że rozpoznając apelację obrońcy, Sąd Apelacyjny w (...) wyrokiem z dnia 20 września 2019 r., w sprawie II AKa (...), złagodził wymierzoną wobec M. D. karę pozbawienia wolności do lat 6 i określił, że oskarżony winien odbywać ją w systemie terapeutycznym dla osoby uzależnionej od alkoholu, a w pozostałym zakresie utrzymał w mocy zaskarżony wyrok Sądu pierwszej instancji.

### **Sąd Najwyższy zważył co następuje.**

Kasacja przedstawiona przez Prokuratora Generalnego okazała się słuszna co do zasady, chociaż niemożliwe było przyjęcie rozstrzygnięcia następczego w postaci przekazania sprawy Sądowi Apelacyjnemu w (...) celem nadania jej dalszego biegu w postępowaniu odwoławczym, o czym w dalszej części

uzasadnienia.

Należało przyznać rację autorowi kasacji, iż zaskarżone postanowienie (oraz utrzymane nim w mocy postanowienie z dnia 16 lipca 2019 r.) zapadło z rażącym naruszeniem wskazanych w tej skardze przepisów prawa, co miało istotny wpływ na treść tego orzeczenia. Nie ulega wątpliwości, iż Sąd odwoławczy (orzekając w instancji poziomej) dokonał nierzetelnej kontroli formalnej wniesionego zażalenia, akceptując stanowisko Sądu I instancji, że sporządzoną przez asesora Prokuratury apelację należy pozostawić bez rozpoznania jako złożoną przez osobę nieuprawnioną. Podkreślić należy, że przepis art. 429 § 1 k.p.k. jednoznacznie wskazuje, iż prezes sądu pierwszej instancji odmawia przyjęcia środka odwoławczego, jeżeli wniesiony został po terminie lub przez osobę nieuprawnioną albo jest niedopuszczalny z mocy ustawy. Nie ulega wątpliwości, że regulacja ta odnosi się wprost do braków środka odwoławczego o charakterze nieusuwalnym. Natomiast w przypadku braków formalnych środka odwoławczego o charakterze usuwalnym, prezes sądu pierwszej instancji zobowiązany jest najpierw wdrożyć tryb ich uzupełnienia, o którym mowa w art. 120 § 1 k.p.k. Dopiero, gdy podmiot wezwany do uzupełnienia tego rodzaju braków nie zastosuje się do niego, możliwe jest wydanie zarządzenia o odmowie przyjęcia środka odwoławczego. Z kolei przepis art. 430 § 1 k.p.k. stanowi, że sąd odwoławczy pozostawia bez rozpoznania przyjęty środek odwoławczy, jeżeli zachodzą okoliczności określone w art. 429 § 1 albo jeżeli przyjęcie tego środka nastąpiło na skutek niezasadnego przywrócenia terminu.

Z powyższego zestawienia przepisów wynika zatem, że w sytuacji, gdy do sądu odwoławczego wpłynie przyjęty przez prezesa sądu I instancji środek odwoławczy obarczony usuwalnymi brakami formalnymi, co do których nie wdrożono trybu z art. 120 § 1 k.p.k., prezes sądu odwoławczego (przewodniczący wydziału, upoważniony sędzia - art. 93 § 2 k.p.k.) winien ten tryb uruchomić, na co też trafnie zwrócił uwagę skarżący. Dopiero nieuzupełnienie stwierdzonych braków w terminie uzasadnia pozostawienie środka odwoławczego bez rozpoznania (*por. D. Świecki [w:] Kodeks postępowania karnego. Komentarz. J. Skorupka (red.),*

Warszawa 2015, s. 1106).

Podkreślenia wymaga fakt, że podstawowym uchybieniem popełnionym przez Sąd Apelacyjny w (...), orzekający zarówno w pierwszej jak i w drugiej instancji, było wadliwe określenie podmiotu wnoszącego apelację od wyroku Sądu Okręgowego i przyjęcie, że był nim asesor Prokuratury Rejonowej w P. Stanowisko takie wyprowadził Sąd z faktu, że asesor nie prowadził postępowania przygotowawczego w niniejszej sprawie i nie dokonał w jego toku żadnych czynności. Orzekając w przedmiocie zażalenia prokuratora na postanowienie z dnia 16 lipca 2019 r., Sąd Apelacyjny uznał dodatkowo, iż złożenie podpisu przez asesora prokuratorskiego, a nie prokuratora, pod pismem procesowym jakim jest apelacja, nie stanowi braku formalnego, który mógłby zostać usunięty w trybie art. 120 k.p.k.

Sąd Najwyższy w składzie rozpoznającym niniejszą kasację stwierdza, że stanowisko Sądu Apelacyjnego w (...) w zakresie dotyczącym wskazanego braku formalnego jest rażąco błędne.

Wypada zwrócić uwagę, że jedną z zasad ustrojowych organizacji prokuratury jest zasada indyferencji i jednolitości wyrażająca się w tym, że dla zewnętrznej skuteczności czynności podejmowanych przez prokuratora, jako gospodarza postępowania przygotowawczego oraz jako oskarżyciela publicznego w postępowaniu przed sądami, nie mają znaczenia zmiany podmiotowe. Innymi słowy, wykonywanie poszczególnych czynności w ramach danego postępowania karnego przez różnych prokuratorów nie wpływa na skuteczność tych czynności, a zatem wszelkie czynności dokonywane przez poszczególnych prokuratorów uważane są za czynności całej prokuratury (*por. K. T. Boratyńska [w:] Kodeks postępowania karnego. Komentarz. A. Sakowicz (red.), Warszawa 2015, s. 150 – 152*).

Zgodnie z treścią art. 45 § 1 k.p.k., oskarżycielem publicznym przed wszystkimi sądami jest prokurator, który jest stroną postępowania. W konsekwencji więc, jak stanowi art. 425 k.p.k., prokurator jest uprawniony do korzystania ze środków odwoławczych. Uprawnionymi do wniesienia apelacji od wyroku sądu I

instancji są na podstawie art. 444 k.p.k. strony postępowania oraz inne osoby w przepisie tym wskazane. A więc taką uprawnioną stroną jest prokurator, jako organ będący w postępowaniu sądowym oskarżycielem publicznym. Z kolei przepis art. 446 § 1 k.p.k. określa podmioty, które mogą sporządzić i podpisać apelację od wyroku sądu okręgowego – z oczywistych przyczyn należy do nich prokurator.

Natomiast zgodnie z treścią art. 174 § 1 pkt 1 ustawy z dnia 28 stycznia 2016 r. Prawo o prokuraturze, do asesorów stosuje się przepisy dotyczące prokuratorów, z wymienionymi w tym przepisie wyłączeniami. Podstawą do działania asesora prokuratury, a zatem do wykonywania przez niego czynności prokuratorskich, jest art. 173 § 1 pkt 1 ustawy. Zgodnie z tą regulacją asesor prokuratury, któremu Prokurator Generalny powierzył wykonywanie czynności prokuratorskich, nie ma prawa udziału w postępowaniu przed sądem apelacyjnym oraz w postępowaniu przed sądem okręgowym, z wyjątkiem postępowania w pierwszej instancji w sprawach, w których prowadził postępowanie przygotowawcze. Z kolei stosownie do treści art. 173 § 1 pkt 2 tej ustawy, asesor prokuratury nie jest uprawniony do występowania przed Sądem Najwyższym, nie ma też prawa sporządzania środków zaskarżenia oraz wniosków do Sądu Najwyższego. Analiza wskazanych przepisów dowodzi, że zarówno prokurator, jak i asesor prokuratury, realizują zadania i wykonują czynności prokuratora, jako organu o określonym statusie ustrojowym i procesowym. Nie można zatem postrzegać ich działań w procesie, jako działań określonych osób, funkcjonujących niejako we własnym imieniu i na swoją rzecz.

Jest faktem, że w przedmiotowej sprawie pod tekstem apelacji podpisał się asesor Prokuratury Rejonowej w P. (k. 418 akt sprawy). Należy jednak zwrócić uwagę, że przepis art. 119 § 1 k.p.k. poza podpisem osoby składającej pismo (art. 119 § 1 pkt 4 k.p.k.) wymaga również oznaczenia organu (osoby) wnoszącego pismo (art. 119 § 1 pkt 2 k.p.k.). Treść pozostawionego bez rozpoznania środka odwoławczego nie pozostawia zaś wątpliwości, że jako wnoszącego apelację wskazano Prokuratora Rejonowego w P., a więc podmiot, który był oskarżycielem publicznym, a tym samym stroną postępowania toczącego się przed Sądem

Okręgowym w K. pod sygnaturą akt XXI K (...) (k. 414). Na pierwszej stronie tej apelacji widnieje też pieczęć organu wnoszącego skargę, czyli Prokuratury Rejonowej w P. Zaakcentować wypada, że osobami nieuprawnionymi, o których mowa w art. 429 § 1 k.p.k., są w przypadku apelacji osoby, które nie mają przymiotu podmiotów wskazanych w art. 444 k.p.k., a nadto te, które wprowadzie przymiot ten formalnie mają, ale nie posiadają *gravamen*. W konsekwencji więc podmiot wskazany w apelacji jako wnoszący tę skargę (Prokurator Rejonowy w P., a nie asesor tej Prokuratury) był podmiotem uprawnionym do wywiedzenia tego środka zaskarżenia. W tej sytuacji, podpisanie apelacji przez asesora Prokuratury Rejonowej, który w istocie nie był do tego uprawniony, powinno być potraktowane wyłącznie w kategorii braku usuwalnego (co już wskazano powyżej), wymagającego wdrożenia trybu z art. 120 § 1 k.p.k. Zresztą, brak ten został usunięty, gdyż składając zażalenie na postanowienie Sądu Apelacyjnego pozostawiające apelację bez rozpoznania (w pierwszej instancji), przedłożono nie tylko zaaprobowany przez prokuratora egzemplarz tej skargi, ale osobiście podpisany przez prokuratora Prokuratury Rejonowej w P., stosownie do wymogu określonego w art. 173 § 2 ustawy Prawo o prokuraturze. Ze wskazanego przepisu wynika, że czynność asygnowana w ten sposób przez prokuratora uprawnionego do dokonania danej czynności, powinna być traktowana jak dokonana przez tę osobę uprawnioną. Innymi słowy, uprawnione jest twierdzenie, że asesor wykonał jedynie czynność polegającą na złożeniu podpisu pod apelacją, działając jednak na rzecz Prokuratury Rejonowej w ujęciu procesowym. W rezultacie czynność ta winna być oceniana z punktu widzenia wywołania wszystkich niezbędnych skutków prawnoprocesowych, jakie związane są z faktem wniesienia apelacji przez prokuratora. Nie ulega wątpliwości, że ostatecznie stroną wnoszącą apelację od wyroku Sądu Okręgowego w K. z dnia 15 kwietnia 2019 r., sygn. akt XXI K (...), był Prokurator Rejonowy w P., a więc podmiot będący gospodarzem postępowania przygotowawczego, a także uczestnikiem postępowania przed tym Sądem Okręgowym, a nie konkretny asesor prokuratury.

W rezultacie tych uwag Sąd Najwyższy uwzględnił kasację Prokuratora

Generalnego i uchylił zaskarżone postanowienie Sądu Apelacyjnego w (...) oraz utrzymane nim w mocy postanowienie tego Sądu z dnia 19 lipca 2019 r.

Należy jednak stwierdzić, że jakkolwiek kasacja co do zasady była trafna, to niemożliwe było przyjęcie rozstrzygnięcia następczego w postaci przekazania sprawy Sądowi Apelacyjnemu w (...) celem nadania jej dalszego biegu w postępowaniu odwoławczym, zmierzającego do merytorycznego rozpoznania tej skargi. W niniejszej bowiem szczególnej sytuacji procesowej uchylenie wskazanych postanowień nie wzruszało w żadnym stopniu wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 20 września 2019 r., sygn. akt II AKa (...) i nie mogło wpłynąć bezpośrednio na prawomocność wyroku Sądu Okręgowego w K. z dnia 15 kwietnia 2019 r., sygn. akt XXI K (...). Wyrok ten bowiem stał się prawomocny w dniu 20 września 2019 r. po rozpoznaniu przez Sąd drugiej instancji apelacji obrońcy oskarżonego i złagodzeniu przez ten Sąd wymierzonej wobec M.D. kary pozbawienia wolności. A zatem wdrożona niniejszą skargą nadzwyczajną Prokuratora Generalnego procedura kasacyjna nie mogła w żadnym stopniu tej prawomocności wyroku pozbawić. Niezależnie bowiem od zaskarżenia kasacją w/w postanowień, dla prawidłowego wzruszenia prawomocnego wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 20 września 2019 r. koniecznym byłoby zaskarżenie skargą nadzwyczajną również tego orzeczenia. Tylko takie postąpienie – w przypadku uwzględnienia kasacji przez Sąd Najwyższy - uprawniałoby Sąd Apelacyjny do ponownego rozpoznania obydwu apelacji - obrońcy oskarżonego oraz Prokuratora Rejonowego w P. W chwili obecnej nie jest to możliwe z uwagi na treść art. 524 § 3 k.p.k., zgodnie z którym niedopuszczalne jest uwzględnienie kasacji na niekorzyść oskarżonego wniesionej po upływie roku od daty uprawomocnienia się orzeczenia. Uchylenie przez Sąd Najwyższy zaskarżonych niniejszą kasacją w/w postanowień Sądu Apelacyjnego ani nie wzrusza prawomocnego wyroku Sądu odwoławczego, ani nie uprawnia do liczenia terminu, o którym mowa w art. 524 § 3 k.p.k., dopiero od daty tegoż rozstrzygnięcia Sądu Najwyższego. Należy zaakcentować, iż zasada rzetelności procesowej oraz gwarancje wynikające z art. 2 i art. 45 ust. 1 Konstytucji RP nie pozwalają na podważanie prawomocności wyroku na niekorzyść oskarżonego po

wskazany w ustawie terminie, a zatem niemożliwe jest prowadzenie postępowania w sposób zagrażający tej fundamentalnej zasadzie procesu karnego. Dotyczy to również nadzwyczajnych środków zaskarżenia.

W rezultacie Sąd Najwyższy uchylił zaskarżone kasacją postanowienia jako oczywiście bezzasadne, zaś akta sprawy należało zwrócić Sądowi Apelacyjnemu w (...) Kosztami sądowymi postępowania kasacyjnego obciążono na podstawie art. 638 k.p.k. Skarb Państwa.